

به نام خداوند مهربانتر از حد تصور

درس چهاردهم : انقلاب اسلامی ایران ، نقطه ی عطف بیداری اسلامی

ارائه دهنده : مهتاب اسدی

اصطلاحات مهم این درس

فعالیت رقابت آمیز

انقلاب اسلامی ایران

جنبش عدالتخانه
و جنبش تنباکو

انقلاب مشروطه

انقلاب های آزادی بخش

واجبات نظامیه

طبق وصیت نامه ی الهی - سیاسی امام خمینی (ره)

انقلاب اسلامی ایران :

- منحصر به فرد از همه ی انقلاب ها (به لحاظ پیدایش / کیفیت مبارزه / انگیزه انقلاب و قیام)
- به عنوان یک تحفه ی الهی ، هدیه ی غیبی و عنایتی الهی برای ملت مظلوم و غارت زده ی ایران

انقلاب اسلامی ایران تنها یک انقلاب سیاسی نبود و تمامی انسان ها را مخاطب خود قرار می داد.

انقلاب مشروطه

بیدارگران اسلامی ← داخل کشورها ایران (اصلاحات امیرکبیر)

خارج از ایران ، دیگر کشورهای اسلامی (سید جمال الدین اسدآبادی و شاگردانش)

! اولین بیدارگران اسلامی در دوره ی قاجار هستند .

بیدارگران اسلامی جنبش هایی به منظور اصلاح رفتار حاکمان و ساختار حکومت قاجار به وجود آوردند . شیوه ی تعامل آنها مبتنی بر مقاومت منفی بود یعنی ؛ حاکمیت پادشاه را ظالمانه و غیر مشروع می دانستند و همکاری سیاسی آنها در حد واجبات نظامیه بود .

مقاومت منفی:

حاکمیت پادشاه ظالمانه و غیرمشروع دانسته می شود و همکاری سیاسی با حکومت پادشاه بصورت بسیار مداخلی انجام می شود در حد واجبات نظامیه .

واجبات نظامیه :

در مدی که برای بقای زندگی اجتماعی لازم است ما نند: حفظ امنیت ملی یا مقابله با دشمنان خارجی

حاکمان قاجار به جای مقاومت در برابر بیگانگان به قرارداد های استعماری روی آوردند پس ؛ مقاومت منفی به فعالیت رقابت آمیز تغییر کرد.

این رقابت ها شامل دو جنبش :
جنبش تنباکو و جنبش عدالتخانه

منظور از فعالیت رقابت آمیز ورود فعال به عرصه زندگی اجتماعی و سیاسی نه در جهت تایید قدرت حاکم و حمایت از آن بلکه در رقابت و مقابله مستقیم با آن

جنبش تنباکو نمونه ای موفق از فعالیت رقابت آمیز بود که از اصلاح رفتار به اصلاح ساختار تغییر پیدا کرد و به جنبش عدالتخانه منجر شد .

در جنبش عدالتخانه :

- ۱) هدف اصلاح رفتار شاه نیست بلکه شاه باید شیوه ی حکمرانی خود را عوض کند .
- ۲) تاسیس مجلسی که قانون گذاری کند . (قوانین عادلانه الهی)
- ۳) ملزم کردم شاه در جهت عمل کردن در چارچوب قوانین

جنبش عدالتخانه حاکمیت را از مدار استبداد به مدار عدالت منتقل می کرد .

! از آنجایی که جنبش عدالتخانه ساختار سیاسی جامعه را تغییر می داد پس یک انقلاب اجتماعی بود.

با اوج گرفتن این جنبش ، پس منورالفکران هم به جنبش عدالتخانه پیوستند .

آنها وارد سفارتخانه انگلیس شدند و بست نشینی کردند و در نهایت نام مشروطه را به وجود آوردند.

عالمان مسلمان از همراهی منورالفکران استقبال کردند و نام مشروطه را پذیرفتند اما در این جا دو برداشت از مشروطه وجود داشت .

(۱) منظور عالمان مسلمان از مشروطه ، مشروط کردن حاکمیت به احکام عادلانه ی الهی بود .

(۲) منظور منورالفکران از مشروطه ، نوعی حاکمیت سکولار مانند دولت انگلستان .

منورالفکران معتقد بودند که مجلس محلی است که که قوانین باید بر اساس اراده و خواست بشر تنظیم و تدوین شود نه بر پایه احکام اسلام .

نهایتاً رقابت بین این دو گروه پس از دو دهه کشمکش ، با حضور قدرت های استعماری و دخالت انگلستان به نفع جریان

منورالفکران پایان یافت . حاکمیت آنها در ایران به استبداد استعماری رضا خان ختم شد.

انقلاب اسلامی ایران

رهبران دینی بعد از شکست در مشروطه ، از موضع **فعالیت رقابت آمیز** به موضع **مقاومت منفی** برگشتند این موضع تا شروع انقلاب اسلامی ادامه یافت .

* وضعیت ایران در زمان انقلاب اسلامی ؛ **(زمان و شرایط وقوع)**

بیش از هفتاد سال از انقلاب مشروطه و نیم قرن از حاکمیت پهلوی گذشته بود .

امام خمینی انقلاب را زمانی آغاز کرد که ؛ (۱) شاه تحت حمایت دولت های غربی بود و ماموریت حفظ امنیت منطقه را به عهده داشت ، (۲) روشنفکران چپ نیز از صحنه ی رقابت های سیاسی داخلی کشور حذف شده بودند .

امام خمینی به عنوان یک مرجع دینی ، مردم و عالمان را از موضع مقاومت منفی به موضع فعالیت رقابت آمیز بازگرداند . این فعالیت رقابت آمیز با اعتراض به کاپیتولاسیون و رفتار استعماری شاه آغاز شد و کم کم به صورت یک حرکت انقلابی در آمد که حذف کامل شاهنشاهی و تحقق حکومت اسلامی را دنبال می کرد .

حکومت آرمانی دینی در فقه شیعه ؛ حکومتی که به وسیله پیامبر و اهل بیت تحقق پیدا می کند و در زمان غیبت امام زمان اجرای امکام الهی ، وظیفه کسانی می شود که به امکام و شرایط اجرای آنها آگاه باشند و هم به آگاهی فوید عامل باشند .

مشکل عدالتخانه:

- * رفتار عادلانه را بر کسانی تحمیل می کرد که با معیارهای الهی به قدرت نرسیده بودند بصورتی که آنها قدرت را با شمشیر قوم و عشیره یا با حمایت دولت های استعمارگر به دست آورده بودند.
- * عالم به عدالت نبودند و عمل به عدالت نیز به قدر کافی در شخصیت آنها نهادینه نشده بود .
- به همین دلیل ، مشروطه در شرایطی که برقراری حاکمیت آرمانی ممکن به نظر نمی رسید ، در مقایسه با نظام استبدادی ترجیح داده شد .
- نکته !** انقلاب اسلامی ؛ بازگشت مردم ایران به حرکت ناتمامی بود که در مشروطه آغاز شده بود .

چند نکته ی مهم !!!!!

- * قرن بیستم را قرن انقلاب های آزادی بخش می دانند .
- * انقلاب اسلامی ، آخرین انقلاب قرن بیستم است .
- * در قرن بیستم انقلاب ها و جنبش های آزادی بخش در بسیاری از کشورهای جهان سوم ؛ در آفریقا ، آسیای جنوب شرقی و آمریکای لاتین شکل گرفتند .

مقایسه انقلاب اسلامی و انقلاب های آزادی بخش

شابهت ها

همگی آنها جهت گیری ضد استعماری داشتند ، در جهت از بین بردن سلطه سیاسی کشورهای غربی عمل می کردند .

تفاوت ها

- (۱) انقلاب اسلامی ایران موضع ضد مارکسیستی ، ضد آمریکایی ، ضد صهیونیستی اما انقلاب های آزادی بخش در مقابل بلوک غرب قرار گرفتند و مورد حمایت بلوک شرق بودند .
- (۲) انقلاب اسلامی فراگیر و مردمی با مرجعیت و رهبری دینی بود و همه اقشار و گروه های جامعه را در برمی گرفت اما انقلاب های آزادی بخش با جنبش های چریکی گروه ها و احزاب مختلف شکل می گرفتند .
- (۳) انقلاب اسلامی از آموزه های اسلامی بهره می برد و به فلسفه ها و مکاتب سیاسی غرب تعلق نداشت اما انقلاب های آزادی بخش در چارچوب نظریه ها و مکاتب چپ شکل می گرفتند .
- (۴) انقلاب اسلامی ایران فقط یک انقلاب سیاسی نبود بلکه هویتی فرهنگی و تمدنی داشت این انقلاب قطب بندی فرهنگی جدیدی را شکل داده بود که خود در کانون آن قرار داشت اما انقلاب های آزادی بخش در مقابل استعمار قدیم موفق می شدند ولی در قطع وابستگی اقتصادی و فرهنگی توفیقی نداشتند و در واقع تحت سلطه استعمار نو قرار گرفتند .

از توجه شما بسیار سپاسگزارم

در پناه حق باشید.

